

Het illusoire waarheidseffect

Door: Zaeem Misbahi

Leestijd: 5 minuten

Waarom geloven we soms dingen die we vaak horen, zelfs als ze niet waar zijn? Dit artikel onderzoekt het illusoire waarheidseffect, een fascinerend fenomeen waarbij herhaalde informatie als waar wordt beschouwd, zelfs als deze onwaar is. Dit effect heeft grote invloed op ons begrip van de wereld, inclusief onze religieuze overtuigingen en praktijken. We zullen ook kijken naar hoe dit effect speelt in de context van religieuze concepten zoals 'bid'ah' (nieuwlichterij) en 'shirk' (polytheïsme), en de gewoonte van het klakkeloos herhalen van informatie.

De waarheid over 'Jumu'ah Mubarak': innovatie of aanvaarde traditie?

Inhoud

- [1 De kracht van herhaling in de geschiedenis en hedendaagse media](#)
- [2 Hoe ons brein omgaat met herhaalde informatie](#)
- [3 Toch maar geen pindakaas voor mij: een voorbeeld van misleidende informatie](#)
- [4 De impact van technologie en bots op onze perceptie](#)
- [5 De invloed van herhaling op religieuze overtuigingen](#)
- [6 Echo's van onwetendheid: misbruik van 'Shirk' en 'Bid'ah'](#)
- [7 Het belang van kritisch denken en eigen verantwoordelijkheid](#)

- 8 Onze hersenen en het 'illusoire waarheidseffect'
- 9 Advies van de geleerden en het belang van begeleiding
- 10 Kritisch denken als bescherming tegen misleiding

De kracht van herhaling in de geschiedenis en hedendaagse media

Joseph Goebbels, die werkte voor de Duitse nazi's, zei dat als je een leugen vaak genoeg herhaalt, mensen het gaan geloven. Dit idee zien we tegenwoordig veel in de politiek, reclames op sociale media en in religieuze organisaties. Het heet het 'illusoire waarheidseffect'. Dit gebeurt omdat we dingen die vaak herhaald worden makkelijker begrijpen en daardoor als waar zien. Als we iets vaak horen, geloven we het sneller, zelfs als het niet klopt met wat we al wisten.

Hoe ons brein omgaat met herhaalde informatie

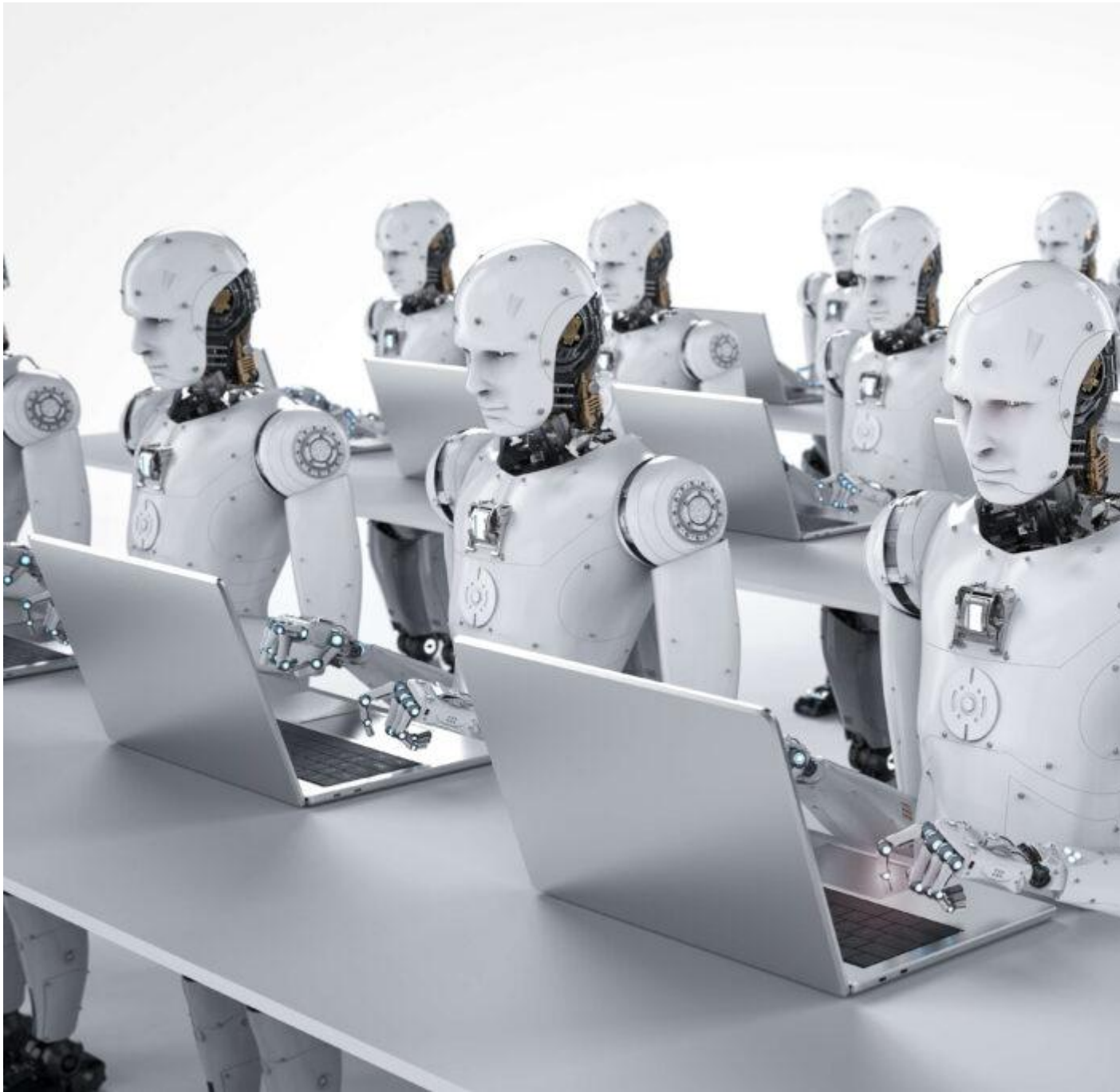
Onze gedachten werken als een doolhof met veel ideeën. Soms accepteren we snel wat ons verteld wordt, zelfs als het niet waar is. We denken dan dat het zeker klopt en twijfelen er niet aan. Dit gebeurt niet alleen bij onze eigen meningen, maar ook bij dingen die we vaak horen, zelfs als die niet waar zijn.

Toch maar geen pindakaas voor mij: een voorbeeld van misleidende informatie

Stel je eens voor dat iemand beweert dat pindakaas je neus langer maakt. De meeste mensen zullen dit niet geloven, ook al horen ze het vaak. Laten we daarom dit voorbeeld wat interessanter maken. Wat als iemand volhoudt dat pindakaas schadelijk is voor de hersencellen en de intelligentie vermindert? En stel je voor dat deze bewering niet alleen van één bron komt, maar ook wordt benadrukt in verschillende artikelen, Wikipedia en wordt bevestigd door vrienden in hun doorgestuurde Whatsapp-berichten of misschien wel door (pseudo)geleerden?

Als je geen expert bent in neurologie of voeding, geloof je dit misschien snel zonder echt onderzoek te doen. Je vertelt het misschien zelfs aan anderen of deelt het op sociale media, omdat je de mensen wil waarschuwen en de waarheid zoveel mogelijk wil verspreiden. Dit is het 'illusoire waarheidseffect': we geloven iets sneller als we het vaak horen. Hoe meer we iets horen, hoe echter het lijkt. Dit effect maakt dat we

soms dingen geloven die niet waar zijn. Dit is waarom reclames en propaganda werken, en waarom mensen soms nepnieuws voor waar aannemen.

De impact van technologie en bots op onze perceptie

In het verleden verspreidden mensen valse ideeën met boeken, pamfletten en door te praten. Nu gebeurt dit via het internet. In het digitale tijdperk gebruiken mensen bots en andere trucs om onze meningen te beïnvloeden. Bots zijn programma's op sociale media die veel berichten en reacties maken. Ze worden gebruikt door bedrijven,

organisaties en overheden. Hier zijn wat manieren waarop bots onze meningen kunnen beïnvloeden:

Extremen versterken: Bots maken extreme meningen populair online. Ze laten het lijken alsof veel mensen het met die meningen eens zijn.

Valse informatie verspreiden: Bots delen onjuiste informatie, waardoor mensen in de war raken en niet meer weten wat echt is.

Trends maken: Bots maken bepaalde onderwerpen populair op sociale media. Dit kan afleiden van belangrijke zaken of bepaalde ideeën opdringen.

Sociale goedkeuring beïnvloeden: Bots doen alsof ze iets leuk vinden of delen, waardoor echte mensen dit ook gaan doen. Zo lijkt het alsof veel mensen iets steunen.

Discussies verstoren: Bots mengen zich in gesprekken met veel reacties en verschillende meningen. Dit kan echte discussies moeilijker maken en mensen in de war brengen.

Beïnvloeden van publieke mening: Bots kunnen politieke of religieuze meningen beïnvloeden door bepaalde ideeën of kandidaten te promoten, waardoor de perceptie ontstaat dat deze meer steun genieten dan in werkelijkheid het geval is.

Manipulatie van religieuze percepties: Bots kunnen gebruikt worden om bepaalde religieuze ideeën of bewegingen te promoten, wat kan leiden tot een vertekend beeld van religieuze stromingen of overtuigingen.

De invloed van herhaling op religieuze overtuigingen

Deze trucs hebben ook invloed op de islamitische gemeenschap. Bots kunnen onze meningen en gesprekken negatief beïnvloeden.

Deze manier van steeds onwaarheden herhalen gebeurt niet alleen in de politiek, media en reclame, maar ook in religies en overtuigingen. Op een groot niveau wordt de islam soms negatief afgeschilderd door het steeds te verbinden met extremisme, terrorisme, haatprediking en oorlog. Op een kleiner niveau zijn er binnen de islam groepen die de overtuigingen van de Ahl al-Soenna gemeenschap negatief proberen te zien. Ze noemen veel dingen shirk (afgoderij) en bid'ah (nieuwlichterij). Zo

proberen ze moslims die toegewijd en vroom zijn, af te schilderen als polytheïsten en mensen die nieuwe dingen toevoegen aan de religie.

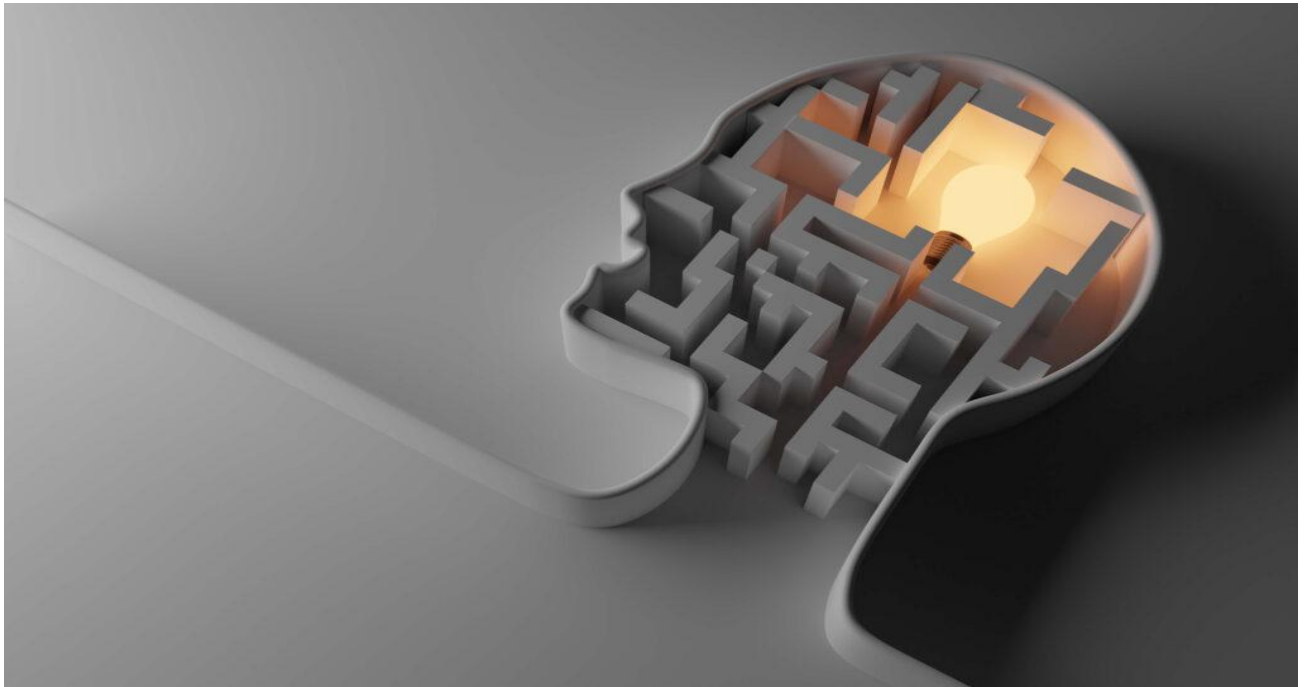
Echo's van onwetendheid: misbruik van 'Shirk' en 'Bid'ah'

Het is normaal dat mensen die niet veel weten, gewoon herhalen wat anderen zeggen en dat als waarheid aannemen. De Arabische termen 'shirk' en 'bid'ah' klinken interessant en worden vaak gebruikt om anderen te beschuldigen, zonder echte redenen te geven. Mensen herhalen dit omdat iedereen het doet en ze willen laten zien dat ze de waarheid kennen. Dit kan ervoor zorgen dat anderen aan hun eigen geloof gaan twijfelen en zich ongemakkelijk voelen als ze niet meedoen. Ze zijn bang om beschuldigd te worden van polytheïsme of het omarmen van nieuwe praktijken in hun religie.

Het belang van kritisch denken en eigen verantwoordelijkheid

We moeten begrijpen dat iedereen, ongeacht hoe slim we zijn, slachtoffer kan worden van het illusoire waarheidseffect. Onze hersenen maken niet altijd een goed onderscheid tussen echte en valse herinneringen. Deze herinneringen kunnen

vervormd worden door het illusoire waarheidseffect, wat onze overtuigingen en ons begrip van het verleden kan beïnvloeden. Dit effect is zo sterk dat alleen de waarheid vasthouden niet genoeg is.

Onze hersenen en het ‘illusoire waarheidseffect’

Onze hersenen proberen energie te besparen en hebben slimme manieren om dingen efficiënt te doen. Een van deze manieren is het automatisch uitvoeren van taken en minder energie te gebruiken voor beslissingen. Het is belangrijk om dit te begrijpen. We kunnen niet gewoon aan de kant staan en denken dat het illusoire waarheidseffect alleen anderen beïnvloedt. Het raakt ons allemaal. We zijn zelf verantwoordelijk voor onze overtuigingen en kunnen niet alleen de media of sociale media de schuld geven.

Advies van de geleerden en het belang van begeleiding

Dit is waarom veel islamitische geleerden sterk afraden om geschriften van sektarische groeperingen te lezen. Ze zijn bezorgd over de mogelijk schadelijke invloed die deze teksten kunnen hebben, zelfs op goed geïnformeerde personen, en de mogelijke gevolgen voor de hele islamitische gemeenschap. Ze benadrukken het belang van het vermijden van deze geschriften, tenzij men begeleid wordt door deskundige geleerden. Het algemene publiek wordt geadviseerd zich niet te verdiepen in deze boeken in een poging om sektarische ideeën tegen te spreken. Dat

wordt gezien als een taak voor de geleerden. De toename van sociale media heeft de verspreiding van misleidende denkbeelden vergemakkelijkt, waardoor meer mensen rechtstreeks blootgesteld worden aan deze potentieel gevaarlijke ideologieën. Het vermijden van schadelijke informatie is nu stukken moeilijker geworden.

Kritisch denken als bescherming tegen misleiding

Door kritisch te denken en vragen te stellen, kunnen we ons beschermen tegen het 'illusoire waarheidseffect'. We moeten weten wanneer onze gedachten beïnvloed worden. We moeten controleren of informatie echt waar is voordat we belangrijke beslissingen nemen.

In de strijd tegen misleiding door het illusoire waarheidseffect, is het van wezenlijk belang dat de moslimgemeenschap waakzaam en kritisch blijft. Het vermogen om feit van fictie te onderscheiden is niet alleen een teken van intelligentie, maar ook van geloofskracht. Door niet klakkeloos herhaalde onjuistheden aan te nemen, beschermen we niet alleen onze eigen overtuigingen, maar ook de zuiverheid en integriteit van onze gemeenschap. Laten we ons dus vasthouden aan het kritische denken; onze geloofsovertuigingen zijn immers te waardevol om te laten ondermijnen door ongegronde herhalingen. Dit is onze verantwoordelijkheid, niet alleen voor onszelf, maar voor de hele gemeenschap. Laat ons dus standvastig blijven in onze zoektocht naar waarheid, want in deze vastberadenheid schuilt de echte kracht van ons geloof.